

ȘCOALA NOASTRĂ

REVISTĂ LUNARĂ DE EDUCAȚIE -
CULTURĂ PROFESIONALĂ ȘI
AFIRMARE NAȚIONALĂ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Director: D. Mărgineanu.

Zalău
Anul XIII.
No. 8.

CUPRINSUL :

<i>Dimitrie Goga</i> : O sărbătoare a românismului	261
<i>Dumitru Ūlea</i> : Trei manifestații românești —	265
<i>G. Iancu</i> : Arta și copilul — — — —	268
<i>Simion Oros</i> : Din trecutul dăscălimii Sălăjene	275
<i>V. Gr. Pupăză</i> : Spre lumină — — — —	278
<i>Valeriu Gr. Sima</i> : Rolul preotului în șc. primară	280
CRONICĂ - INFORMAȚIUNI:	282
Predarea religiei elevilor reformați și catolici.	
<i>Buletinul Revizoratului Școlar</i> — — — —	283

ȘCOALA NOASTRĂ

Revistă lunară de educație - cultură profesională și afirmare națională

O SĂRBĂTOARE A ROMÂNISMULUI

In ziua de 20 Septembrie 1936 „Astra” și-a sărbătorit a 75-a aniversară. Zeci de mii de Români au fost cu acest prilej la Blaj și într-o însuflețire ce nu se poate descrie, au adus bătrânci „Asociațiuni” omagiul de recunoștință al întregului neam.

La istoria sa și așa destul de bogată, Blajul poate înscrie cu mândrie data de 20 Septembrie 1936 când, „*dela vladică până opincă*” Românii și-au deschis sufletele, ca să facă cât mai vibrantă și mai grăitoare simțirea patriotică. Dacă adunarea dela Blaj a însemnat o mare biruință a «Astrei», ea a însemnat de astă dată și o *mare sărbătoare a românismului*, care dă dovadă că pășește cu hotărîre spre tot mai strânsa închegare a sufletului neamului nostru.

Cetitorii revistei „Școala Noastră” vor fi aflat în ziare bogate relatări asupra serbărilor. Nu un cronicar al lor vreau să fiu, ci vreau să mă opresc asupra câtorva momente, a căror semnificație nu trebuie să scape niciunui învățător român.

*

„Astra” s'a născut cu 75 ani în urmă, dintr'un fericit gând al marelui Șaguna, și a putut crește și spori în măsura în care Românii au fost strâns uniți în jurul său.

Când vieța noastră a însemnat de atâtea ori neunire între frați, «Astra» a însemnat numai *unire și frățire*. Sub oblăduirea sa inimile românești au bătut în același ritm și au nădăjduit spre același ideal căci, deși programul «Astrei» s'a limitat la realizări în aparență modeste, sprijinită tocmai pe aceste realități, care au însemnat pretutindeni o înălțare materială și morală a Românilor, «Astra» a purtat după sine

întregul neam românesc din Transilvania, spre cele mai înalte culmi ale destinului nostru.

Chiar astăzi, când granițele politice s'au năruiț și ne putem manifesta liber — de aceea nu îndeajuns de uniți — prezența «Astrei» trebuie să însemne pretutindeni disciplinarea noastră prin iubire frățească și unirea tuturor.

Nevoia unirii este atât de simțită de toți Românii încât atunci când au răsunit între zidurile Palatului Cultural din Blaj glasurile celor doi Mitropoliți ai Transilvaniei, amintind că *una au fost Românii în ceasuri de mare cumpănă*, toate sufletele s'au cutremurat de emoție și aplauzele n'au mai cunoscut nicio măsură.

Reproducând un fragment din cuvântarea I. P. S. Sale Mitropolitului Nicolae, nu pot decât să regret că nu e posibil să însoțesc vorbele P. S. Sale de toată căldura cu care au fost rostite și primite de cei de față :

„Să vadă și de astădată, toți fiii poporului nostru, că noi, părinții sufletești ai lor, pe lângă deosebirile de câte va puncte, care nu ele ne vor despărți vreodată (mari ovații) suntem una și cu sufletele înfrățite la marea operă de ridicare culturală și de înnoire a forțelor morale ale națiunii. Zilele turburi ce le străbatem ne obligă sever la această frățească solidaritate pentru a opune primejdiilor ce ne amenință dinafară și curențelor subversive, ce ne pândesc din toate părțile, desăvârșita unitate de putere de rezistență, a sufletul neamului, ancorat în credința în Dumnezeu și în concepția sa creștină despre lume“. (Mari ovații).

Și cu acest prilej Suveranul s'a arătat în așa de mare măsură preocupat de gândul unirii, încât prin frumosul răspuns al M. Sale putem spune, fără a exagera, că s'a exprimat gândul și dorința întregului neam.

„Permiteți-Mi să adaug — a spus Suveranul, — că această serbare a 75 de ani ai „Astrei“ a fost luminată prin cuvântarea atât de frumoasă a Înalt Prea Sfințitului Mitropolit al Sibiului, a fost înălțată prin acest gând, care nu este numai un gând, ci o necesitate imperativă a națiunii românești, că toți cei ce simt românește și creștinește, să-și întindă mâna peste micile deosebiri ale zilei, să lucreze la plămădirea sufletului acestui popor, care fie el ortodox, fie el unit, tot popor creștin și tot popor românesc este“. (Urale, mari ovațiuni).

Sunt destui, care dintr'un sentiment neînțeleș sunt adversari ideei unirii celor două biserici românești. Invățătorii însă, care sunt creatori ai sufletului românesc, nu pot sta indiferenți în fața acestei probleme și trebuie să devină apostolii noului crez de înfrățire, care cu sacrificii trecătoare din partea ortodocșilor și a uniților, va însemna definitivă cimentare a sufletului românesc.

*

Entuziasmul deslănțuit de cele două cuvântări ale Prea Sfințiților Mitropoliți, a smuls Suveranului o mărturisire dintre cele mai măgulitoare pentru Ardeleni :

„Am astăzi o mărturisire de făcut, — spunea Suveranul, — o mărturisire care, sunt sigur că tuturor Ardelenilor le va merge drept la suflet: „ființa Mea culturală, substratul omenesc al sufletului Meu, este un produs indirect al „Astrei“, căci este un produs al dascălilor ardeleni. (Aplauze prelungite).

Temelia culturii Mele românești a venit în praful desagilor dascălului Cionca, din regiunea Sibiu-Rășinari. Adăpat la marile credințe naționale ale Mitropolitului Șaguna, el a infiltrat în sufletul Suveranului României de astăzi, idealul că Românii sunt un singur neam, nedespărțit în vecie. (Aplauze puternice, urale.)

Al doilea dascăl, care mai târziu a venit și Mi-a plămădit acest suflet național, tot de pe plaiurile ardeleni își trăgea obârșia, — vorbesc despre acela pe care mulți dintre Dv. l-ați cunoscut și iubit, — a fost profesorul Munteanu-Murgoci. El este acela care în timpul adolescenței Mi-a făcut legătura cu Românii din Ardeal; prin el am început să pricep sufletul ardelean și să-l iubesc“.

E vorba aici de vechiul suflet al școalei românești din Ardeal, dar acest suflet trebuie reînviat cu orice sacrificii. Oriunde este o școală și un învățător român, trebuie înălțat din nou steagul sfintelor credințe naționale, sub faldurile căruia să se adune toți fiii neamului.

E o fericire că Suveranul țării se recunoaste „un produs al dascălilor ardeleni“ și ca Suveranul țării sunt atâția patrioți luminați, din Vechea Țară, care pot mărturisi că sunt, în bună parte, produsul dascălilor ardeleni.

Insufletirii care caracterizează simțirea și inteligența Românilor din Vechea Țară, dascălii ardeleni, trecuți peste Car-

pați, i-au dat un vis național, căruia mica Românie i-a sacrificat totul : avuțiile sale și tineretul său.

Cu pildele trecutului în fața sa, școala Ardealului trebuie să devină iarăși pavăza românismului de azi și de totdeauna. Sarcină grea pentru învățători, dar măreață, dela care ei nu vor abdica niciodată.

*

Ca 'n primăvara anului 1848, ziua de 20 Sept. 1936 a văzut pe Câmpia Libertății peste 40.000 de Români.

De astădată nu mai erau oameni îndurerați până în adâncul inimii lor de fără-de-legile asupritorilor ; nu mai era revolta care-i stăpâna ci bucuria, nemărginita bucurie de-a avea în mijlocul lor pe *Regele lor și pe Voievodul lor*. Sub calda mângăiere a soarelui de toamnă tineri și bătrâni, femei și bărbați, au trecut pe sub ochii oaspeților într'o multitudine de colori, care transformau întreaga câmpie într'o mare de flori.

Priveam cu toții fermecați această perindare de oameni din toate colțurile Ardealului și simțeam ce puternică crește încrederea în noi. Dar nimic nu era mai impresionant decât să urmărești pe chipul M. S. Regelui cum radia emoția pentru ceea ce vedea, cum li tremurau privirile în sclipiri de fericire și înduioșare.

Nu se poate ca Regele nostru să nu se fi gândit atunci la trecutul înecat în sânge și nu se poate ca sufletele martirilor noștri să nu fi privit cu zâmbete cerești această sărbătoare a țării libere pe Câmpia Libertății, care, pentru *Ei*, era suprema răzbunare.

Să ne reamintim totdeauna că virtutea și jertfa părinților ne-au dat toate bucuriile mari, între care se cuvine să numărăm și frumoasa serbare a «Astrei». Să nu uităm de asemenea că virtuții și spiritului nostru de jertfă au încredințat ei un patrimoniu scump, pe care suntem datori nu numai să-l păzim, ci să-l și sporim prin muncă în desăvârșită dragoste și unire frățească.

Dimitrie Goga,
profesor.

TREI MANIFESTAȚII ROMÂNEȘTI.

Una la Guruslăul cu ocazia înălțării Troiței în amintirea luptelor purtate de către Mihai Viteazul contra unguștilor. Frumoasă și înălțătoare sărbătoare la care pe lângă autorități au participat mulțimea poporului din toate satele din jur.

Treisuttreizecișase de ani împliniți de când soldatul cu ochii de flacări, marele om și român Mihai, a răsădit simburile din care a încolțit un mare, un sacru ideal, idealul național.

Înălțarea Troiței este un act de recunoștință față de memoria aceluia în al cărui oase și sânge s'a plămădit patria noastră România Mare. Central University Library Cluj

Alta la Bănișor. La Bănișor, atunci când s'a sfințit monumentul în amintirea eroilor căzuți în luptele pentru întregirea neamului.

Numărul mare al participanților este o dovadă de interesul și recunoștința față de cei ce s'au jertfit pentru țară și neam, pentru cei ce și-au îndeplinit datoria de soldat și de români până la sfârșit. Singura lor deviză a fost înainte cu orice preț.

Ei vor rămânea neștersi și pururea în sufletele românilor.

A treia manifestație a fost cea dela Jibou, 20 Sept. a. c. cu ocazia congresului regional al Agrului. Peste 7000 de oameni au manifestat cu toată dragostea sufletului lor la aceasta sărbătoare românească și creștinească.

Comitetul Agrului în frunte cu reverendisimul D. Bob canonic de Baia-Mare delegat al Prea Sf. Sale Episcopului Dr. Alexandru Rusu, Dr. Mihali președintele Agrului, secretarul și alți oaspeți din jur, Satu-Mare și Maramureș și-a ținut ședința în sala Unio.

S'a scos în relief însemnătatea Agrului pentru întărirea sufletului creștin. S'a vorbit despre covârșitoarea forță care a fost biserica unită în desvoltarea și întărirea credinței și a

sufletului românesc din Transilvania. Peste 200 de ani biserica unită a fost stâlpul de razim al credincioșilor români uniți din întreg cuprinsul Transilvaniei. Farul care a strălucit de peste două veacuri și a cărui lumină a străbătut sufletul întregului românism. Lumina venită dela Roma a întărit o credință că biserica lui Cristos nu se poate dărâma. (Nici porțile iadului nu o vor învinge pe ea a zis Isus.) Dar lumina venită dela Roma ne-a mai descoperit un alt adevăr tot așa de mare și de sacru: că românii sunt urmașii celui mai falnic popor care a trăit vreodată pe acest pământ, că străbunul nostru a fost Traian și că originea noastră este la Roma. Odată acest adevăr descoperit, românii au luptat și cu mai multă dârjenie pentru libertate și cu mai multă demnitate pentru îndeplinirea misiunii ce însuși Dzeu i-a dat-o pe acest pământ.

Biserica unită cu Roma a dat neamului atâtea caractere, a răspândit atâtea dragoste creștinească și a întărit toate sufletele românești.

Nimeni nu ne poate spune mai clar, mai precis toată lupta dusă pentru credință și neam decât Blajul, acest orașel mic dar mare în fapte, acest izvor de dragoste și lumină în care se cuprinde toată istoria noastră de peste două veacuri. Nimeni nu ne-ar putea povesti mai amănunțit toată viața trudnică a poporului românesc decât catedrala, de pe anvonul căruia s'a spus, s'a vărsat credință și adevăr. Catedrala cu cele două turle înălțate spre Dumnezeu și depe care a fălăit de nenumerate ori tricolorul roșu, galben, albastru în timpuri când era ceva să mărturisești o credință și să spui un adevăr.

Invățătorimea ia parte la tot ce este bine, la tot ce e creștinesc și românesc.

La toate trei sărbătorile a fost reprezentată prin subsemnatul care a vorbit în numele ei.

Ședința Agrului a fost deschisă de Dl președinte Mihali care arată prin cuvinte alese scopul Agrului, în numele administrației a vorbit cu multă înflacărarea Dl. Primpretor Ursu, în numele femeilor române a vorbit Dna Silvia Ilea care a scos în relief rolul bisericii în viața popoarelor și datorita femeii de a se alătura Agrului, a mai vorbit Dna Sorescu în numele Agrului din Someș-Odorhei, Dl. Dr. Ancean Valer a salutat în numele Agrului local, Dl. primar Halász în

numele comunei, în numele școalelor din județ a vorbit subsemnatul, în numele asociației învățătorilor Sălăjeni a vorbit Dl. Augustin Maxim, iar în numele Astrei culturale Dl. Sabin Pop. Au mai vorbit și alții după care a urmat programul Agrului, iar la sfârșit Reverendisimul D. Bob canonic răspunde tuturor, mulțumind pentru concursul dat.

După masă la orele 5 preoșii și poporul a luat parte la punerea pietrei fundamentale la spitalul plasei ce se edifică în comuna Jibou.

Cu aceasta ocazie nu pot să nu remarc stăruința dlui Primprețor Ursu care este inițiatorul și a acestei opere. Admir curajul omului care și de astă dată și-a pus în cumpănă toată autoritatea, luptând cu energie contra inerției și a relei voinți, încărcând pe umerii săi toată greutatea pentru a împinge lumea cu un pas mai înainte. Este un progres care îi face cinste. Să-l imităm.

Ar fi bine ca învățătorimea să contribuie prin colecte strânse dela elevi și popor la aceasta operă, care este în interesul neamului și al țării.

Dumitru Ilea.

ARTA ȘI COPILUL

I.

Inconvenientul unui subiect așa de general ca acesta este că se află sute de moduri de a-l trata și că se poate scrie despre el volume, fără a i se epuiza diversele aspecte. Acest titlu nu este el cam îndrăzneț? Este un cuvânt magnific. Artă, aplicat obiect, care poate părea atât de subiect: educația copilului.

Prima chestiune ce se poate pune atunci când se face educația estetică a copilului, este aceasta: manifestă el tendințe și sentimente pe cari să se fondeze această educație? Psihologii pretind că tendințele estetice n'ar apărea înainte de zece ani. Atunci ambiția de a face o discuție asupra acestui subiect și pentru vârsta dela șase ani la zece ar fi iluzorie. Experiența educătoarelor și a învățătorilor din primele clase ne dovedește contrariul. Intr'adevăr, contradicția este o chestiune de definiție și de cuvinte: Ceiace se constată, este, că de fapt copilul sub zece ani rămâne indiferent și închis ca aspectul formal al operei de artă, cu alte cuvinte în potrivirea diverselor sale elemente senzoriale, cu înjghebarea lor, cu frumusețea ordonării lor, prin ceea ce simțim noi o emoție de artă; copilul nu este sensibil ca această calitate delicată, care este măsura, simetria, observată în general la marii artiști, și ce pun artiștii în notațiune; cu un cuvânt ei nu judecă logica și intelectualitatea artei. Dealfel, din acest punct de vedere, câți adulți nu rămân copii! Trebuie o educație artistică pentru a găsi plăcere în analizele estetice. Cred că înainte de zece ani copilul este cu atât mai indiferent la o operă de artă, cu cât ea cere, pentru a fi înțeleasă o oarecare educație și aceasta vine dela sine. Ceiace copilul încearcă prea devreme este fiorul simțurilor, care constituie fundamentul însuși al emoției estetice: este plăcerea senzorială, care cauzează o senzație, provocată de o floare frumoasă, de atitudinea grațioasă a unui plăcut animal, sau o succesiune amu-

zantă de sunetele melodiei. Această plăcere se exteriorizează din cea mai fragedă vârstă. Aceasta nu se exprimă numai decât prin termen adecuați ca de ex.: «acesta este plăcut» ori «este bun». Cred chiar că aceste expresiuni verbale sunt excepționale și de multe ori false prin lumea copiilor mici, în deosebi a celor cari ne vin dintr'un mediu mai umil. La aceștia sentimentul de frumos se traduce de preferință printr'o atitudine, printr'un gest, o desmerdare, un joc de fizionomie și prin elanul de entuziasm ce-l mână pe copil să ne indice ce vede el, dovadă că simte și aprobă. Fiecare din noi ar putea da o mulțime de exemple în acest senz. Voiu cita unul mai caracteristic; observăm aceiași ordine de reacțiuni la copiii cărora le cântam un cântec frumos popular, în întregime necunoscut de ei.

Dela început, toți copiii, cărora nu le atrasesem atenția cu nimic altceva spre a tăcea, făcură o liniște profundă, așezându-se fiecare cuminte la iocul lui. Ascultară în adâncă tăcere cântecul, iar pentru a le prelungi plăcerea, făceam refrene cât mai dese, chiar dacă cântecul în sine nu le cuprindea și chiar repetam refrenele. Fizionomia copiilor arăta cât sunt de furați de farmecul melodiei, prin ritmul ei. Oricine poate *proba această experiență; de multe ori un cântec se'nvață mai ușor așa, decât prin disecările metodice.*

Să avem grijă totodată, ca atunci când un copil ne refuză atenția sa ori se deplasează dela noi, de a'ndrepta vocea asupra lui: efectul se va vedea imediat: în nouă cazuri din zece copilul întoarce capul; el ne privește: pare a avea vagul sentiment, că am cântat pentru el. Numărul copiilor ce ne scapă râvnei noastre este foarte restrâns: unul sau doi prea înapoiați vor continua greul lor și nu ne vor asculta.

Domeniul senzibilității estetice este încă destul de puțin explorat în mod metodic. El oferă pentru cei ce i-ar reduce o anchetă: atracții, indiferențe, ori chiar repulsii față'n față cu atâtea adins de senzații, manifestări particulare ale fiecărui copil în muzică, desen, ori înaintea expresiei particulare; toate aceste aspecte vor trebui notate, inventariate, pentru meditația noastră mai întâi, pentru învățătura noastră apoi.

Învățătorul sau conducătoarea de grădină, cari constată tendințe estetice prin instinct la copil, îi dă ocupației acesteia pecetea artei: nu neglijează nici o ocazie de a sublinia fru-

mușetea, grația, ori farmecul unui obiect, a unui fenomen, ori a unui spectacol.

Dacă educatorul împinge mai departe observația sa asupra copilului, va urmări forma de activitate copilărească pe deoparte, mentalitatea sa de altă parte, va înțelege, că ele se aproprie foarte mult de artă.

Activitatea copilului se cheltuește mai ales în jocurile sale. El i se dă jocului cu atâta seriozitate, cu atâta ardoare, încât, pentru el, mediul exterior se șterge și devine secundar, accesoriu. Realitatea adevărată este realitatea, care și-o creiază, este realitatea visului, fără nici o utilitate, vitală imediată. Puțin îl importă că producțiile sale nu servesc ca necesitate; ele se justifică pentru el prin simplul fapt că există; el știe a le admira, fără a le cere alt ceva decât de a fi; să privim copiii la marginea mării, sau în orice parte, unde găsim nisip și vom rămânea uimiți de pasiunea ce o revarsă în castelele sau colibele lor de nisip și de ce imaginație constructivă dau ei dovadă nu numai în nisip când se joacă, ci și când construiesc din bucăți un peisagiu sau harta unui ținut, pe fața lor izbucnește desfătarea: trăesc atunci desigur în afară și deasupra realității. Vom recunoaște în aceasta un caracter fundamental al creațiunii estetice în mod universal admis, *desinteresul*. Creațiunea sa nu are senz practic, dar ea edifică cu elementele pe cari le oferă viața, opere pline de emoții cu altfel de exaltări ca a spectacolului banal din fiecare zi, opere cari ridică pe om deasupra lui însuși.

Dealtfel, modalitățile gândirii copilului, atât de bine analizate de psihologii contemporani, sunt diferite de cele ale adulților. «Experiența ne arată că copilul gândește într'un mod exact intermediar între maniera artistică și maniera socializată» zice Piaget. Cu alte cuvinte, gândirea sa, încă confuză, nu se servește de adevăr, ori se servește de acesta foarte puțin, sau neutilizându-i manifestările proprii altor vârste; gândirea copilului nu este conștientă de ea însăși; bogată în simbolele, ea este, dealtfel, foarte dificil comunicabilă, în timp ce gândirea socializată se supunea legilor logice; aceasta este fondată pe rațiune și nu numai că ea poate fi comunicată, dar la unii dobândește o forță de expansiune care-i împinge în mod inzistibil la o a comunica, până la prozelitism; devine dealtminteri adesea chiar indispușă, dacă nu

aproape imposibilă ca la adulții, cari gândesc în mod logic înțelege ori admite formele gândirii nelogice. Nu că copilul ar fi incapabil cu totul față de logică, căci el pune în jocurile sale, dar logica sa are în cel mai mare grad subiectivism și nu se împiedică de toată verosimilitatea. Piaget observă, că copilul are o logică a acțiunii, dar nu are încă o logică a gândirii.

Se poate deci să trăiască în vis și ficțiune de lungi, chiar și dacă aparține elitei, cum ași spune, mai ales, dacă an turajul său neînțelegător nu-l cheamă prea brutal la realitate. Literatură psihologică asupra copilului ne furnizează despre aceasta exemple frapante. Ori mijloacele de expresiune ale artei sunt în mod just mitul și simbolul. Primii mitologi constitue din acestea formele artei, din cari se degajează modurile unei creațiuni mai conștiente. Copilul este furat cu ușurință de mit și legendă. Pentru aceasta iubește el atât de mult poveștile. S'a notat de multe ori ușurința cu care confundă el realul cu fictivul. Confuziunea ce se stabilește în sufletul său între ceiace este și ceiace-și imaginează este cu drept cuvânt una din caracteristicile gândirii sale, căreia i s'a dat numele de participațiune. (Cu toate că caracterele participațiunii și animizmului copilului din civilizația noastră diferă de participația și animizmul indivizilor din societățile mai puțin avansate, zise primitive, totuși au aparențe comune, și aceste cuvinte sunt expertive și comode.) Copilul imaginează voluntar între ființă și evenimente relațiuni dela cauză la efect în mod pur imaginar și pe cari rațiunea le respinge; faptele participă unele asupra altora, imaginile se fondează unele pe altele, fără rațiune logică Iată un exemplu citat de Rasmussen (Psihologie d'un enfant). Frapat de faptul că lumina se stingea în momentul la care un vizitator, care luase concediu, sosea la capul scării, un copilăș întrebă pe mama sa cu oarecare neliniște: «Cum lumina poate să știe că domnul este la capul scării».

Această manieră de a gândi și de a concepe raportul lucrurilor între ele și cele de eu cu cele de vom eu, cum le spun filozofii, explică cum copilul vede, înțelege și gândește lumea interioară, cât și pe cea exterioară, chiar neînsuflețită, prinde viața cu ochii săi, este deci dotat cu o voință; animismul său împrumută și atribue conștiință la tot ce vede în

jurul său, bănuind că totul are și o posibilitate de acțiune.

Este brobabil, că acest animism este una din rațiunile cari pun copilul în simpatie largă cu tot, ce trăește: plante sau animale și până la animalele, pe cari noi adulții le găsim respingătoare: vierme, un șoarece, o șopârlă, o mică insectă, un mormoloc, etc... S'ar putea înșira la nesfârșit de un curios anecdotele ce abundă în literatură despre animismul copilăresc. Fiecare avem bogate amintiri asupra acestui punct. Mă mărginesc să citez unul din copilărie; atribuiam inteligență nu numai ființelor vii' dar și pietrelor și obiectelor fabricate. Eu găseam foarte nenorocite pietrele întinse pe marginea drumului, condamnate să rămână totdeauna nemișcate și să facă mereu acelaș lucru. Din milă eu le transportam la alt capăt al drumului, pentru ca să aibă plăcerea de a vedea din nou.

Alegoria, personificarea, antropomorfismul operelor de artă sunt senzibile copilului foarte devreme, căci aceste moduri de realizări ale operei de artă sunt o altă expresie a vieții, pe care arta o împrumută materiei inerte, sau cu care îmbogățește materia vie, transportând-o și interpretând-o.

Asupra elementelor realității astfel zărite și diformate, lucrează imaginația creatoare a copilului, pentru a realiza jocurile sale dramatice. Primele scheme ale acestor jocuri se schițează foarte devreme, înainte ca să ni le organizeze în scenariu înțelegător pentru noi. Cine nu are amintirea de a fi fost el însusi, în copilăria sa actor de compoziție fantezistă. Exigențele vieții școlare pot să întrerupă actele comediei, care se joacă de copii în libertate dar ea este reluată cu prima ocazie în recreațiile următoare. Câte odată aceste jocuri sunt mici compoziții foarte reușite.

Că jocurile copiilor și arta au puncte comune dealtminteri, aceasta este de netăgăduit, deoarece cei mai mulți sunt de acord în a recunoaște că arta este, pe-deoparte, o formă superioară de joc, o activitate de lux.

«Arta, spune Schopenhauer, este o eliberare momentană». Jocul, formă normală a copilului, este pentru el deasemeni în fond tot o eliberare. Nu am să cercetez dealtminteri aici diferențele între artă și joc; mi-ar trebui mai ales să arăt similitudinile și să dovedesc că arta, transfigurând realitatea, e expresia unei gândiri, care atinge în mod profund viața efec-

tivă, că activitățile de ordin estetic sunt deci mai naturale și mai primordiale ca activitățile de ordin intelectual abstract. Și aceasta este în mod just trezirea vieții efective care marchează prima etapă a personalității copilului.

* * *

Astfel deci copilul posedă virtualități estetice cari se cer desvoltate. Prima grijă a educatorului este de a prepara mediul în care copilul va trăi 6-7 ani din viața sa. Ca școala să fie primitoare și veselă, este fără îndoială o chestie de construcție, care nu depinde totdeauna de noi, dar este deosemeni și aceasta depinde cât mai mult de noi, este chestie de decorație interioară, care privește pe noi în primul rând, căci noi putem să punem în aceasta mult din noi înșine. Copiii din mediu modest au, mai mult ca alții, nevoie să trăiască într'un mediu mai agreabil înjghebat. Nimic nu dispune mai bine la sentimente altruiste ca spectacolele calmante, imaginile surzătoare. A învăța pe copii să iubească ceea ce este frumos, este a ajuta să se răspândească dispoziția amicitiei, în timp ce o clasă tristă, fără atracția frumuseții și vieții interioare, cu un învățământ sever, fără bunăvoință, cu sentimente antisociale, dă un rezultat negativ, ca și mediul familiar plin de certuri din care adesea ne vin copiii. Este deci o datorie de o înaltă calitate morală de a aduce la prepararea materială a cadrului atenției și aplicarea care impune un asemenea scop; frumusețea trebuie să fie inspiratoarea binelui.

Trecând la partea practică, voiu exprima câteva puncte de vedere personale, cari nu mă angajează decât pe mine. Nu voiu spune nimic nou și nimic care la cei mai mulți să nu le fie cunoscut.

Tinerii și tinerele învățătoare, cari debutează în grădiniile de copii și primele clase primare, găsesc în multe locuri o organizație adesea fermecătoare. Cu toate acestea, nu cred inutil pentru mulți dintre noi să amintesc câteva principii generale, cari poate merită să se țină cont de ele. Se pare că, îndată ce tânărul sau tânăra învățătoare intră în clasă, învățământul primit în școala normală trebuie pus deoparte, uitat și că trebuie să se supună la obișnuințe venite de departe și cari se continuă în mod supărător. Să admitem deci că condițiile de instalare materială să fie excelente peste tot, mobilierul adaptat... ceea ce este departe de realitate. În grădi-

niță materialul util exercițiilor de dimineață ori de după masă este la dispoziție, după dorință; copiii pot să se servească cu ușurință. Pe masa învățătoarei, instrumentele sale de lucru sunt gata de a servi; totul curat, bine ordonat. Nimic nu lipsește din ceace ar trebui să fie. Nu ar fi cutii vechi prăfuite, neglijate și într'o supărătoare amestecătură, creioane, condee, obiecte confiscate dela copii, instrumente de lucru manual aruncate alandala și ruginite, etc. Cărțile și caetele curate și învelite, nici un vechiu catalog zdrențuros, călimări fără dopuri, etc., etc. Cineva intrând într'o asemenea clasă ar avea impresia vieții. Aceasta ar fi clasa model, în care s'a lucrat cu viață, cu plăcere, cu dragoste de apostol. Nici un alt obiect de învățământ pe pereți, decât cel folosit în ziua sau săptămâna aceea. Decorațiunea ar fi expresia nu a unor ordine, ci imboldul dragostei de școală și a vieții sufletești a copiilor. Ce ar trebui făcut, spre a se ajunge la clasa primitoare, atractivă? În primul rând nimeni nu ne-ar reproșa, dacă am introduce în clasele noastre flori, plante vii în ghivece, fructe. E însă nepotrivit să introducem o decorațiune fixă, de exemplu pictură ori lipirea pe pereți. Și acesta devine dezastruos, dacă cineva încredințează grija decorării unui meseriaș, a cărui idee asupra artei este rudimentară, iar asupra pedagogiei inexistentă.

În ce privește decorațiunea, voiu înșira câteva principii cât se poate de generale, fără ca de altfel să intru în detaliul a ceace este permis sau oprit în compoziția decorativă.

Principiul cel mai simplu în decorație este repetiția: un motiv fiind dat, cineva îl reproduce în mod regulat pe o suprafață de decorat. Totuși, această repetiție pură și simplă produce monotonia, prin urmare insuportabilă, dacă suprafața de decorat este de o oarecare importanță.

Trebue să punem deci în opera decorativă un al doilea principiu: cel al alternanței: se intercalează între două motive identice unul diferit, trebue însă ca această alternanță să apară deslușit, limpede. Dacă nu, în loc de a rupe monotonia se adaugă dezordinea. Aceasta ne explică pentru ce alinierea regulată a tablourilor, cu toate că sunt de aceleași dimensiuni, nu produc nici un efect artistic. Repetiția și alternanța constituie principiile frizei, termene din arhitectură, care cuprinde o anumită simetrie.

Frizele s'au bucurat de foarte mare atenție în trecutul școalelor din apus. Ideea aceasta a fost în Franța primită acum de curând cu mare entuziasm. Este cu atât mai regretabil că cu cât au urmat-o prea mulți și s'au hazardat în această direcție, periculoasă pentru unii. Cum multe din ideile excelente în principiu au fost mai puțin reușite în practică, e bine să rectificăm câteva erori și să ne păzim de unele stângăcii. Frumosul, pentru a se exprima, pretinde multe subtilități și școala, pentru a-l realiza trebuie să le satisfacă. Vom urmări în numărul viitor condițiile minuțios cercetate și aplicate în estetica decorativă. (Va urma.)

G Iancu, Carei.

DIN TRECUTUL DĂSCĂLIMII SĂLĂJENE

Stăpâniți de dorul de înaintare și de a fi organizați într'o societate și având în vedere și dispozițiunile legi școlare din 1868, învățătorii gr. cat. români, dela școlile confesionale române din vicariatul Silvaniei din fosta Ungarie, au pornit o mișcare febrilă pentru realizarea acestor două scopuri.

La glasul de chemare a inimoșilor români: Gheorghe Pop de Băsești, Andrei Cosma actuar la Revizoratul școlar județan, Ioan Jarda inv. în Aghireș, în 2 Septembrie 1870, învățătorii s'au adunat în ședință, o parte din ei în comuna Băsești, iar altă parte în comuna Țigani, hotărînd în mod categoric înființarea unei societăți învățătorești. Căci deși înainte de înființarea acestei societăți profesionale, se țineau adunări învățătorești aceste nu erau decât niște «întruniri provizorii». Cu toate acestea însă, efectul lor nu se poate nega, căci au contribuit în mod simțitor la educația post școlară a învățătorilor, la dezvoltarea simțului de solidaritate și de cunoașterea diferitelor metode de instrucție și educație.

Dupăce la 6 Octombrie 1870, în Șimleul-Silvaniei se desbat și primesc statutele societății și dupăce aceste statute sunt aprobate de către Min. Instr. Publice din Budapesta la 1 August 1871, No. 16356, «Reuniunea Învățătorilor Români Sălăjeni» își ține prima adunare generală și de constituire în Șimleul-Silvaniei, la 10 Septembrie 1871, alegând ca preșe-

dinte pe vicarul Silvaniei Demetriu Coroian, de vicepreședinte pe Ioan Jarda inv. Aghireș, iar de secretar pe Ioan Chița inv. Pria și un consiliu de 12 membrii.

Chiar dela început, Reuniunea Inv. Rom. Sălăjeni a avut de întâmpinat multe greutăți. Pe deoparte trebuia să lupte pentru câștigarea drepturilor învățătorilor confesionali români, pe de altă parte ca să-și mențină prestigiul și numele de «Români», care nume era un ghimpe în ochii guvernanților de pe acele vremuri.

Dar învățătorii, membrii activi ai Reuniunii, au știut să stea la datorie, nu s'au lăsat nici bătuți, nici înfrânți, nici măcar intimidați, cu toate obstacolele ce li-se puneau în calea emancipării și a activităților.

Acestei lupte dârze și conștiinței curate și românești a membrilor să poate atribui, că Reuniunii a putut să se mențină la suprafață și să înfrunte orice lovitură, venite din oricare parte și să fie ascultate chiar și de celelalte Reuniuni inv. înființate mai târziu.

Reuniunea Inv. Rom. Sălăjeni și-a dezvoltat activitatea pe toate terenurile posibile; pe teren cultural-național, școlar și economic. Adunările generale, cari și-le ținea în fiecare an în altă comună, erau zile de sărbătoare, căci la aceste adunări luau parte nu numai învățătorii membrii, ci și intelectualii români și poporul.

Prin conferințele ce se țineau de către învățători, se tindea la luminarea poporului, deșteptarea simțului lui național, încurajarea pentru zile mai bune pe de o parte, iar pede alta i-se dădeau sfaturi economice de gospodărie practică, dar nu s'au neglijat nici chestiunile școlare și materiale ale tagmei învățătorilor.

Ca să poată activa cu un rezultat și mai înbucurător, în anul 1874, Reuniunea se împarte în 5 subdiviziuni (reuniuni filiale). Tot atunci se pune și temelia bibliotecilor pe subdiviziuni.

Mai târziu, în anul 1878, Reuniunea își ia un avânt și mai puternic având ca președinte pe noul vicar al Silvaniei Alimpiu Barbolovici iar ca vicepreședinte pe Gavril Trifu profesor de școală normală, care cu o deosebită plăcere și cu o putere apreciabilă de muncă a dat directivele și a condus în mod efectiv toate mișcările învățătoresți din acest județ.

Inițiativa și acțiunea pentru înființarea «Alinaței» învățătorilor gr. cat. din țară a pornit din Sălaj, în anul 1904 și se leagă de numele vicepreședintelui Gavril Trifu (acum pensionar), dar aceasta dorință și acest ideal al învățătorilor a rămas o dorință numai, căci Ministerul din Budapesta n'a aprobat statutele oricâte intervențiuni s'au făcut în acest scop.

Dar cu cât Reuniunea Inv. era mai compactă, membrii mai solidari, deci cu cât puterea ei de a se afirma din ce în ce mai mult creștea, sporeau și obstacolele, astfel între altele, în anul 1907, Ministerul Instr. cere, respective ordonă conducerii Reuniunii ca să-și schimbe titlul, omițând din cuprinsul lui cuvântul de «Români».

Însă învățătorii întruniți în adunare generală în ziua de 26 Iunie 1907 în Șimleu, cu tot disprețul ce-l poate avea un bun român față de aceia cari îi cer să se lapede de ce are mai scump pe pământ, de numele de «Român, în unanimitate și cu un entuziasm nedescris se opun ordinului Ministerului, demonstrând că: «Atributul de Român» Reuniunea îl folosește cu tot dreptul și în fine cu suprimarea lui nu s'ar face nici un serviciu și nici un folos instrucțiunii publice».

După o activitate prodigioasă și după atâtea lupte grele, în anul 1910, Reuniunea i-și serbează jubileul de 40 ani dela înființare. Acest jubileu a fost o adevărată manifestație românenscă când învățătorii, preoții și cu poporul și-au dat mâna de înfrățire, mai mult ca oricând, pentru deșteptarea și ridicarea țărânimii prin școală și biserică.

Ca învățătorii din Sălaj să aibă o legătură și mai compactă cu celelalte Reuniunii, tot atunci în adunarea generală declară de organ oficios al său «Foaia Școlastică» din Blaj, care ia act cu nespusă bucurie de acest gest al Sălăjenilor, apoi aprobă tipărirea «Memoriului» scris de Simion Oros, secretarul reuniunii, din prilejul jubileului de 40 ani a Reuniune. Se cere în fine înființarea «Orfelinatlui» pentru fiii de inv. proiectat de Reun. Inv. gr. cat. din Arhidieceza Blajului. Dar nu de mai puțină importanță a fost hotărârea ca fiecare inv. să scrie monografia școlii unde funcționează, ca Reuniunea în baza acestor date să poată redacta monografia tuturor școlilor românești confesionale din vicariatul Silvaniei.

(Va urma)

Simion Oros.

SPRE LUMINĂ.

Suntem în pragul unui nou an școlar. Iată un fapt care nu poate scăpa reflexiei căci nu e lipsit de importanță începutul unui an școlar. Avem: an școlar, an cronologic, an financiar, etc. Cu fiecare din aceștia viața omului intra într'un nou ciclu de preocupări diferite. Dintre aceste cicluri, cel care comportă o mai mare importanță este anul școlar. Să vedem întrucât este îndreptățită această afirmație.

Scopul omului pe pământ este fericirea. Dar nu toți oamenii văd fericirea la fel. Unii o caută prin spirit, alții prin materie; unii și prin spirit și prin materie, etc. Concepția despre fericire e diversă deci și diversă a fost totdeauna. În-cât istoria filosofiei ne prezintă un vast și variat tablou atunci ne vorbește despre ea. Dar tot această istorie ne spune că, dintre concepțiile despre fericire, cea mai înaltă este cea care pune spiritul mai presus de materie; aci găsim, dealfel și semnul dinstinct al omului față de restul viețuitoarelor. Cu alte cuvinte: spiritualizarea, cultivarea minții e adevărata fericire, e adevărul adevărat. Exemple întru susținerea acestei aserțiuni avem destule. Platon vede adevărul în inteligibilul cât mai desprins de sensibil — și inteligibilul nu e altceva decât mintea cât mai desprinsă de materie; Creștinismul pune mai presus sufletul decât corpul; Descartes, deasemeni, vede în rațiunea încoronată cu credința calea care duce spre lumină; Kant, Hegel, Boutroux, Bergson sunt foarte apropiați în această privință. Despre Bergson se vorbește azi mult de tot; filosofia sa e discutată la tot pasul. Ori, după el, esența lumii e elanul vital al cărui mers e spre spiritualizare. Astfel fiind, cei care fac din materie preocuparea de frunte în viață sunt mai puțini oameni; ei n'au ajuns să înțeleagă sensul vieții.

Revenind acum la înțelesul ce trebuie dat începutului anului școlar el nu poate fi altul decât un nou atac, un nou avânt în care omul se aruncă spre spiritualizare. Generațiile adulte luminate vin, prind de mână generațiile tinere străduindu-se a le da lumina din lumina lor. Înțelegeți sensul începutului anului școlar? Acesta e. Găsiți că poate fi un alt început mai prețios, mai mare, mai nobil? Nu; căci singura călăuza care poate duce pe om spre desăvârșire este lumina minții. Înțelegeți, deasemeni, cât preț, câtă valoare au cei

chemați să înfăptuiască acest lucru? «Invățătorul»... ce măreț se relevă acest cuvânt! Isus nu se numia tot învățător? Încât, dintre oameni — împărțiți pe rosturi — învățătorul e cel dinău om.

La noi învățătorii sunt oameni titrați. Toți care au acest titlu — pîntr'o diplomă obținută — sunt învățători în adevăratul înțeles al cuvântului? Și ce înseamnă a fi cu adevărat învățător? Inseamnă, mai întâiu, a-și înțelege misiunea și al doilea, a fi entuziasmat pentru această misiune. Invățătorul în persoana căruia găsim aceste două note, freamătă de dorul de începe noul an școlar. Ființa lui e străbătută în toate culele de avânt, de entuziasm, de speranța întru binele omenirei. Invățătorul care n'a pășit în pragul anului școlar cu o astfel de stare nu e învățător. Tinerile mlădițe «obligate» să vină la școala lui se ofilesc; ele simt o greutate, vād o piedecă a vieții tocmai în ceea ce ar trebui să fie sprijin. Aji văzut o astfel de școală? Cāt de tristă e! Pe «catedră tronază un «Sf. Nicolae» iar în bancă micuții aplecați pe buchea cărții se sbat în întunerecul neînțelegerii. Iată de ce cred că cercetarea învățătorilor de către forurile superioare la începutul anului școlar e foarte necesară. Celor care le lipsește ceea ce spunem mai sus nu trebuie lăsați la post. În școală trebuie viață multă, viață care pleacă numai de la învățător. De o vreme încoace lucrul de căpetenie discutat de dascălimea noastră e situația materială — a ei sau a școalei. Și de aceasta depinde mult învățămîntrul; dar să nu uităm că succesul atārăna mai cu seamă de situația spirituală. Încât, discuțiile în legătură cu ea nu trebuie uitate.

Spunem că spiritualizarea aduce fericirea omului, iar începutul noului an școlar e un avânt întru spiritualizare. Rămâne să precizăm ce stă la baza acestei specializări — de unde și cu ce să înceapă ea spre a putea fi realizată? Anticipat afirmăm că fundamentul ei e cultura națională. Marii gânditori ai omenirii, dintre care am citat pe unii mai sus, au pus la baza sistemului lor Patria, Naționalismul. Cu alte cuvinte drumul spre fericire, spre lumină începe cu Naționalismul. Cum e justificat acest fapt? Iată ce urmează să examinăm într'un număr viitor.

Stârciu, 4 Septemvrie 1936.

V. Gr. Pupăză.

ROLUL PREOTULUI IN ȘCOALA PRIMARĂ

După cum observă atât de nimerit fie iertatul metropolit Dr. Vasile Suci, în opera sa: „*Teologia dogmatică*,” mintea omului umblă fără astâmpăr după adevăr. Nenumărate întrebări se perândă zilnic prin fibrele creierului, cari cer lămuriri dela îndreptarul tuturor acțiunilor voluntare. „*Ce sunt eu? se întreabă omul De unde sunt? Unde voi merge. după moarte, eu, care doresc să fiu totdeauna? Cum va fi după moarte?...*”

Voința omului, de altă parte, dorește binele și fericirea, alergând întru căutarea lor în direcțiile, cari i le indică mintea, ori cari i se par mai atractive. Și, întrucât urmează calea cea dintâi, dirijată de minte, retâlnește la sfârșitul drumului (adeseori cu mulți spini și amărăciuni pe cale) binele și fericirea cea adevărată. Urmând, însă alte căi, cari i-se par mai atractive și mai lesne de urmat, adeseori ne prăvălim în abisul nenorocirilor ori al pseudo-fericirii, care ne deschide poarta spre osânda de veci.

Istoria lumii e plină cu asemenea exemple, începând dela primul om, Adam. Acesta, în loc să păzească „Legea Domnului” cum îi dicta mintea, s'a lăsat ademenit de falsa fericire și alunecând pe poarta fărădelegii, a ajuns în dușmănie cu însuș Creatorul său. A trebuit să se întrupeze dintr'o Fecioară Curată al doilea Adam, Mântuitorul nostru Isus, pentru ca să ridice omenirea din nenorocirea necuprinsă de minte, în care a trăit-o actul necugetat al primului om.

În aceiași nenorocire ne aflăm și noi, totdeauna când voința noastră nu caută fericirea cea adevărată dictată de minte. Se întâmplă însă adeseori, că mintea noastră nu are toate cunoștințele trebuincioase pentru a putea dirija voința pe calea cea bună și nedându-i-se instrucția cuvenită în această direcție, adeseori nu-i în putință să dirijeze voința pe calea fericirii celei adevărate. Tocmai pentru suplinirea acestui defect s'a instituit instrucția religioasă.

Această e felurită, după vârsta și mentalitatea diferitelor clase omenești. Și, desigur, pe noi, cei grupați în jurul „Școlii

Noastre“, ne interesează în special instrucția poporului de rând și mai cu seamă a micilor odrasle; cari ocupă locul pe băncile școlii primare.

Poporul de rând, în majoritate, primește toate cunoștințele pentru autoritatea celui ce i-le propune, iar în cele religioase se mulțumește cu o instrucție rudimentară, cuprinsă în catechism.

În consecință, rolul preotului în școala primară și peste tot în instrucția religioasă ce o dă poporului de rând, se va stabili în raport cu personalitatea sa și cu modul de predare al diferitelor adevăruri de credință și morală.

În rândul întâi, preotul va trebui să aibă o cultură religioasă demnă de un urmaș al apostolilor, trimis să vestească Evangelia la toată făptura. Nu se admite să fie adevăr de credință ori morală, pe care el să nu-l știe explica într'o formă convingătoare, pe cât va fi cu putință, tinerelor vlăstare dornice din fire să afle cauza tuturor lucrurilor și să cunoască orice le este necunoscut.

Și tocmai aci stă însemnătatea instrucției religioase din școala primară. Căci îndreptând bine mintea copiilor pe calea adevărilor de credință și morală, din fragedă tinerețe, în cele mai multe cazuri vor urma aceiași cale și în celelalte studii ale vieții lor: vârstă fericirii și a bărbăției până la adânci bătrânețe.

Pe lângă știința necesară, ce trebuie s'o aibă preotul, se cere apoi o deosebită pacință, cu care să fie împreună instrucția religioasă, cum și o dragoste cu adevărat părintească față de tinerele odrasle. Urmând catechetul metoda bătrâneței și a convingerii, va atrage prin aceasta inimele tinere, făcându-și din ele ogor prielnic, unde aruncând sămânța credinței, va aduce însutit rodul faptelor bune, chezașia fericirii de veci.

Un lucru vrednic de notat va fi, apoi, evitarea prea multor anunțimi despre diferitele lucrări, și obiecte, ce urmează a fi predate copiilor în orele de religie, cum și a dogmelor mai greu de înțeles, cari neputând fi cuprinse și pătrunse de mintea copiilor ușor se poate întâmpla să aibă un efect tocmai contrar menirii școlii, înstrăinând astfel sufletele copiilor de religie.

Desigur, rolul preotului în școala primară este acela de îndrumător al tinerelor ființe omenești pe calea binelui și-a fericirii celei adevărate. Și după mărirea oficiului va fi și răspunderea, dar și răsplata....

Preot Valeriu Gr. Sima.

CRONICĂ - INFORMAȚIUNI

— Predarea religiei elevilor reformați și catolici. Profesorii trebuie să fie cetățeni români. Ministerul instrucțiunii a stabilit următoarele norme pentru predarea religiei elevilor reformați și catolici dela școlăle de stat: Astfel, se vor forma grupe de elevi de puterea unei clase, cari să fie concentrați la aceleași lecții.

Cursurile să se țină în localul școlăle ca să poată fi controlate de direcțiune în timpul liber al elevilor.

Religia să se predea în limba națională întrebuintă în rugăciunile culturale respective pentru elevii de aceeași limbă, iar pentru elevii de altă limbă, în limba națională a lor. Conform dispozițiunilor cuprinse în legile școlare nu este îngăduită instrucție religioasă a nici unui elev în limba altei minorități. Dacă elevii din o clasă sunt de diferite limbi, limba convențională a instrucției lor va fi limba statului.

Numărul orelor săptămânale nu va depăși în nici un caz numărul corespunzător de ore prevăzut în programa oficială pentru religia de stat.

Fiecare eparhie va alcătui pentru școlăle din raza sa programa minimală pentru

predarea religiei pe seama elevilor aparținători respectivelor confesiuni, care va fi înaintată ministerului instrucțiunii pentru controlul legal.

Nu este îngăduit să se trateze în școlă materie în afară de cea prevăzută în programă ori să se întrebuinteze cărți provenite din străinătate sau oprite de minister. Nu este îngăduit ca elevii să participe în orice chip la conferință, manifestări, acțiuni, cercuri, asociații cu orice caracter (misionar, biblic, religios, filantropic sau de altă natură) organizate de alte categorii sociale.

Religia ar fi de preferat să se predea de preotul competent sau de cateheți recomandați de șeful local al confesiunii respective. Însă conform legii instrucția religiei nu poate fi încredințată decât unor persoane cari au pregătire și calitate de preoți. Nu pot fi angajați pentru religie sub nici o condiție femei sau bărbați laici. Cunoașterea limbii române și cetățenia română sunt indispensabile. Recomandăția sau angajarea celui însărcinat cu predarea religiei trebuie să obțină și aprobarea ministerului dacă îndeplinește condițiile legale arătate mai sus, fie preot, fie catehet angajat.

Buletinul Revizoratului Școlar al Jud. Sălaj

No. 3267—1936. **Lichidarea restanței din 1931.** Intrucât o mică parte dintre colegii din județ nu au primit nici până în prezent restanța de salariu din anul 1931, care s'a achitat celorlalți prin bonuri de impozite și intrucât cei interesați ni se adresează încontinuu cu cereri de natură interminabilă, *Revizoratul școlar, dă următorul comunicat*, spre știrea celor în cauză: În contul acestei restanțe putându-se face compensări de impozite, unii dintre colegi au făcut asemenea compensări, după ce mai înainte își formulase cererea prin care solicita Ministerului întreaga restanță. Aceste cereri fiind înaintate Ministerului prin Adția Fin. de încasări și plăți Zălau, Revizoratul școlar nu a condus nici o contabilitate a lor, astfel că achitarea bonurilor de impozite s'a făcut în baza borderourilor întocmite de Adția Financiară și vizate de Casa de Amortizare, care a aprobat plata în baza cererilor înaintate, fără a ține seamă de compensările de impozite făcute, spre a se scădea din competența celor ce au solicitat aceasta. La distribuirea bonurilor însă, s'a ținut seamă de suma globală compensată care s'a scăzut din valoarea ordonanței totale, fără să se indice nominativ sumele și persoanele compensate, astfel că s'a ajuns ca să se achite în întregime unii colegi cari au făcut și compensări — fără să restituie bonurile care le-a primit în plus — echivalentul sumelor compensate, iar alți colegi cari nu au făcut nici un fel de compensare, nu au putut să fie lichidați din cauza descrisă mai sus. Intrucât ne-am adresat înscris Adției Fin. spre a întreprinde cercetări și a ne comunica numele tuturor cari au făcut compensări pe care le vom confrunta cu borderourile de distribuție ale bonurilor, invităm pe toți frații colegi, cari au făcut și compensări și au primit în bonuri și restanța întreagă, să binevoiască a ne restitui bonurile respective ce reprezintă suma compensată, fiindcă nu este nici uman, nici colegial ca unii să primească suma întreagă restanță și să-și compenseze și impozitele, din competența altor colegi cari nu au putut fi lichidați din aceasta cauză. Mărimea sumei, astfel compensată, ridicându-se la cca 200.000 lei, atragem atențiunea în mod foarte serios acelora dela care așteptăm umănitato și colegialitate.

No. 4261—1936. **Achitarea salariilor pe luna Septembrie 1936.** În conformitate cu dispozițiunile art. 136, salarizarea învățătorilor putându-se face numai pentru zilele servite efectiv lunar dela 1 la 30, invităm pe Dnii Directori școlari ca la ridicarea salariului pe luna Sept. a. c. să prezinte Dlui Șef al Circ. de salarizare un proces verbal semnat de președintele comitet. șc. și directorul șc. din care să rezulte serviciul efectiv prestat de fiecare învățător în aceasta lună, — urmând ca pentru zilele absente să li se rețină salariul ulterior, din leafa pe Oct. a. c. spre a se face venit comitetelor școlare respective, Șeful circ. de sala-

rizare va colecta procesele verbale, prezentate de directorii școalelor, într'un dosar șnuruț și sigilat, pe care-l va înainta Reviz. șc. concomitent cu restituirea statelor de plată, însoțit de un borderou în 2 ex. în care se va cuprinde, numele inv., zilele absentate și suma ce urmează a i se reține și care se calculează astfel: suma de plată: $30 \times$ cu zilele absentate. Atragem serioasa atențiune Dlor Directori școlari asupra veracității afirmațiunilor ce aștern în procesele verbale, cari sunt acte oficiale și care nu se pot dresa din complezență. De executarea întocmai a prezentului ordin, rămân rezponzabili Dni șefi ai circ. de salarizare și directorii șc.

No. 4260—1936. **Activitatea cercurilor culturale în luna Oct. 1936.** Pentru luna Oct. a. c. se fixează următorul program: a) Ședința intimă. 1. Lecție practică: Obiectul „Șt. naturale cls. V”. Subiectul „Culesul fructelor”. 2. Critica lecției. 3. Conferință „Cantinele școlare”. b) Ședința publică. 1. Program cu elevii. — Conferință: „Zahărul și însemnătatea lui în alimentarea populației. — Ședințele se vor ținea în comunele de reședință a Dlor președinți în ziua de 25 Oct., după împărțirea cercurilor din anul trecut, urmând ca în No. viitor să se publice întreg programul, începând cu luna Noembrie.

No. 3979—1936. **Reînnoirea angajamentelor.** Comunicăm, în copie Ord. No. 10.739—1936 al Onor. Serv. local de Inv. Oradea, spre știre și conformare pentru cei interesați: Domnule Revizor, În baza ordinului Ministerului Nr. 131186—1936, vă facem cunoscut că inv. cari și-au dat angajament după legea din 1924, trebuie să li se reînnoiască; deoarece angajamentele date, după art. 159 din legea veche, au încetat în 1934. p. Inspector Șef, Indescifrabil. Șeful Secției, Petre Hrițiu.

No. 4357—1936. **Curs pentru țesutul covoarelor naționale.** Comunicăm în copie ord. No. 149.310—1936 al Onor. Ministru, spre știre: Domnule Revizor Școlar, Vă facem cunoscut să aduceți la cunoștința *învățătoarelor din acel județ*, care doresc să se perfecționeze în arta țesutului covoarelor naționale, să ceară să urmeze la școala de industrie de sub direcția d-nei Maria Nisipeanu din str. General Berthelot No. 27 București. p. Director, Al. Voinescu. p. Șeful serviciului, Indescifrabil.

No. 2230—1—X—1936. **Procurarea programei analitice.** Se aduce la cunoștința membrilor corpului didactic primar din cuprinsul județului Sălaj că noua programă analitică pentru școalele primare și de copii mici, se găsește tipărită într'o broșură care se poate expedia la cerere contra cost de Lei 32 exemplarul. Se invită toți directorii școalelor primare și de copii mici să ne înainteze urgent notă de câte programe analitice au nevoie, ca să facem comanda cât mai reîntârziat pentru toate școalele.

Revizor școlar, *Dumitru Ilea.*

Redactor rezponzabil: **D. Mărgineanu.**

Tipografia „Luceafărul” Zălau — Telefon No. 10